Læsø, september 2025

Til
Miljøminister Magnus Heunicke

Bestyrelsens bidrag og forslag til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Læsø Klitplantage

Bestyrelsen for Naturnationalpark Læsø Klitplantage takker for muligheden for at sende egne bidrag og forslag til ministeren. Bestyrelsen har - indenfor de givne rammer - taget godt imod initiativet og har desuden taget godt imod muligheden og udfordringen med at udforme en projektbeskrivelse og en forvaltningsplan for Naturnationalparken på Læsø. Bestyrelsen noterer sig, at Læsø Kommune, da lovforslaget om oprettelse af naturnationalparker i Danmark var i høring i 2021, indgav høringssvar med ønske om, at der ikke blev oprettet en naturnationalpark på Læsø.

Bestyrelsen ser herefter frem til, at planerne bliver realiseret på Læsø, og det er bestyrelsens håb og tro, at nyskabelsen, sammen med en række yderligere initiativer på øen, fremadrettet kan være med til at styrke Læsø både som turist-ø og som samfund. Med et stigende pres blandt andet på landbrugssektoren og på fiskeriet, vil Læsø være helt afhængig af, at øen styrkes via andre erhverv og alternative indtjeningskilder.

Bestyrelsen glæder sig over, at naturnationalparken vil skabe bedre natur og større biodiversitet. Naturnationalparken på Læsø ser bestyrelsen således som et aktiv for øen og ser frem til, at Læsøboerne og øens gæster engang i den nærmeste fremtid vil få – endnu mere - glæde af Læsø Klitplantage.

Bestyrelsen kvitterer samtidig for, at staten gennem den valgte proces har sat fokus på at involvere lokalsamfund og brugerne af statens arealer. Dette har givet anledning til ejerskab, fællesskab og gode drøftelser om, hvad man kunne ønske sig af natur i Danmark generelt og ikke mindst på Læsø helt konkret. Det er bestyrelsens opfattelse, at det hidtidige forløb tegner godt for fremtidens Naturnationalpark på Læsø.

Arbejdet i bestyrelsen og resultat
Bestyrelsen har i sit virke fra start haft stor fokus på at sikre fremdrift i arbejdet – herunder ikke mindst med at få udarbejdet udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan samtidig med, at borgerne og besøgende på Læsø blev inddraget i processen. Bestyrelsen har hen over 2. halvår 2024 haft gode og grundige drøftelser af alle de store emner i projektbeskrivelsen med henblik på at sikre Naturstyrelsen input til udarbejdelse af planerne. Samtidig har bestyrelsen i hele perioden – både gennem en række åbne arrangementer og gennem andre initiativer - prioriteret at formidle faktuel viden og at give mulighed for en åben dialog om projektet.

Resultaterne af denne proces har været, at udkastet til den projektbeskrivelse og forvaltningsplan, der netop har været sendt i offentlig høring, afspejler såvel de drøftelser, der har været i bestyrelsen, indkomne bemærkninger fra interessenter, og de prioriteringer, bestyrelsen på baggrund heraf har fundet frem til.

Høringsproces
Udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Læsø Klitplantage blev sendt i offentlig høring d. 4. april 2025 med en høringsfrist d. 6. juni 2025. Der er modtaget 53 høringssvar, hvilket bestyrelsen finder meget positivt og ser som udtryk for stort lokalt engagement.

Generelt om høringssvarene
Høringssvarene fordeler sig antalsmæssigt med en klar overvægt af privatpersoner. Således er der indkommet færre høringssvar fra organisationer, foreninger og virksomheder. Blandt privatpersoner udtrykker flere bekymringer for en naturnationalpark på Læsø, mens andre direkte skriver, at de ikke ønsker den. Herudover kommer der også en række anbefalinger fra privatpersoner på etableringen af naturnationalparken. Blandt organisationer, foreninger og virksomheder er der en del, der er positive overfor etablering af naturnationalparken, men her er også nogle, der er imod. Læsø Kommune har i deres høringssvar foreslået etablering af en Marin Nationalpark Læsø i stedet for en naturnationalpark.

De primære årsager til bekymringer hos borgerne handler om to forhold: Færdsel i hegn med dyr samt påvirkning af biodiversitet og monitering. Bekymring for dyrevelfærd fylder også, men i mindre omfang. Bestyrelsen finder, at disse forhold skal tages alvorligt. Bestyrelsen har på flere møder drøftet færdsel i hegn med dyr og anerkender, at en del borgere er bekymrede for dette. Det fremgår af udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan, at der skal informeres grundigt om dyrene og færdsel i hegn med dyr. Bestyrelsen er optaget af, at dette fortsat prioriteres. Bestyrelsen har i denne sammenhæng drøftet, om borgerne eller udvalgte grupper af brugere med fordel kunne gives adgang til data om dyrenes placeringer ud fra gps-mærkning. Bestyrelsen finder, at det kunne være en god mulighed, men er også opmærksom på mulige ulemper for dyrene, hvis tilgængelige data bruges til at opsøge og forstyrre dem.

I nogle høringssvar nævnes bekymringer for dyrenes velfærd i forbindelse med helårsgræsning. Det er et emne, der har optaget bestyrelsen meget, og et emne bestyrelsen har orienteret sig grundigt i. I Læsø Klitplantage har der siden 2017 været helårsgræsning på 360 ha. Erfaringerne herfra er gode både med hensyn til udvikling af biodiversitet og arbejdet med at sikre god dyrevelfærd. Dette er formidlet både på offentlige naturvandringer og på møder med bestyrelsen, og bestyrelsen føler sig betrygget i, at Naturstyrelsen uden nævneværdige problemer kan varetage denne opgave. Dyrevelfærden i naturnationalparken på Læsø vil være et område, bestyrelsen vil følge meget tæt.

I mange høringssvar udtrykkes også forundring over eller ligefrem utilfredshed med, at Læsø Klitplantage, som i forvejen besidder fin natur, nu er udpeget til naturnationalpark, og nogle udtrykker usikkerhed overfor, om naturnationalparken ligefrem kan skade den fine natur i Klitplantagen. Herudover stiller mange også spørgsmål ved, om udviklingen i nationalparken vil blive overvåget. Bestyrelsen er bekendt med, at der er tilrettelagt et stort moniteringsprogram, som starter med en nulpunktsmåling inden åbningen af parken. Bestyrelsen har monitering som tema på et kommende bestyrelsesmøde og vil herefter have fokus på formidling af den kommende indsats for monitering af biodiversitet.

Endelig nævnes i mange høringssvar en stor undren over, at bihold med den brune bi, som er unik for Læsø, ikke vil være tilladt i den kommende naturnationalpark. Bestyrelsen forstår denne undren, og emnet har også været drøftet i bestyrelsen. Herudover har Naturstyrelsen haft møde med bestyrelsen for Læsø Biavlerforening. Naturstyrelsen har orienteret begge bestyrelser om, at det fremgår eksplicit af bemærkninger til lov om naturnationalparker, at der ikke må holdes husdyr, herunder bier, i

naturnationalparkerne - hverken kommercielt eller på anden vis. Det er således aftalt med biavlerne, at de stader, som hidtil har været i naturnationalparken, flyttes til anden placering, og gerne hen på statens øvrige arealer på Læsø.

Bestyrelsens konkrete bidrag og forslag
Bestyrelsen har en række bemærkninger og enkelte konkrete forslag til justeringer i udkastet til projektbeskrivelse og forvaltningsplan. Forslagene kan grupperes under 'Hegnslinje' og 'Faciliteter'.

Hegnslinje:

- *Himmerigvejen og adgang til Hvide Bakker:*
  Det mest gennemgående konkrete forslag til justeringer i udkast til projektbeskrivelse og forvaltningsplan omhandler hegnslinje ved den østlige afgrænsning af naturnationalparken. En række forslag går på at flytte hegnslinjen til den vestlige side af Himmerigvejen. Dette i stedet for en hegnslinje langs afgrænsningen af naturnationalparken op imod privat lodsejer lidt længere mod øst. Baggrunden for dette ønske er at sikre en bedre adgang til stranden ved Hvide Bakker, som er en af Læsøs bedste badestrande. Stranden er meget besøgt særligt i sommerhalvåret, og mange kommer på cykel med børn og hunde. Høringssvarene peger på, at det vil være hensigtsmæssigt, at adgangen til stranden her ligger uden for hegnet. Hvis hegnet flyttes til den vestlige side af Himmerigvejen vil denne ændring betyde, at de ca. 40 ha af naturnationalparken øst for Himmerigvejen placeres udenfor hegnet. Den nordligste del af området øst for Himmerigvejen på ca. 12 ha er allerede i udkast til projektbeskrivelse placeret uden for hegnet grundet de sårbare kystklitter. Flere peger i høringssvarene på, at dette område i dag er meget brugt af både ryttere og vandrere, og at der med den foreslåede ændring så vil være et lille område af plantagen mod kysten, hvor brugerne kan færdes udenfor hegn med dyr.

  I enkelte høringssvar foreslås det, at adgang til den ligeledes populære badestrand ved Storedal kan ske uden passage af hegnet.

  Bestyrelsen anbefaler, at forslaget om, at placering af hegnslinje langs den vestlige side af Himmerigvejen imødekommes. Bestyrelsen finder, at forslaget om flytningen af hegnslinjen er velbegrundet særligt i forhold til at friholde én passage til badestranden på nordkysten for hegn og dyr, og at forslaget kan imødekommes ved, at kun en lille del af naturnationalparken (knap 4%) med denne ændring vil ligge uden for hegnet. Bestyrelsen anbefaler herefter at fastholde, at adgangen til Storedal fortsat sker igennem hegnet. Dermed undgår man også en uhensigtsmæssig opdeling af naturnationalparken.

- *Kyststrækning og adgang for dyr til strand og hav*
  I flere høringssvar udtrykkes bekymring over, at strande og hav på nordkysten kan indgå i hegnet. I udkastet til projektbeskrivelse er hegnet trukket tilbage fra strand og hav. Som begrundelse for dette er nævnt, at Naturstyrelsen har vurderet det for vanskeligt at hegne ud i havet på grund af kystens dynamik. Dog er der nævnt mulighed for på sigt at give adgang for dyrene i perioder og på udvalgte strækninger, hvis ny teknologi uden opsætning af hegn kan muliggøre dette. Her nævnes teknologien 'no fence'.

  Bestyrelsen har i sine drøftelser om hegnslinje langs kysten tydeligt tilkendegivet, at kystlinjen, herunder strand og kystklitter bør friholdes for hegn. Det blev påpeget, at der er tradition på Læsø for, at stranden kan passeres frit. Bestyrelsen er tilfredse med, at hegnet er trukket tilbage fra strand og kystklitter ved Hvide Bakker og foreslår ikke ændringer i formuleringerne.

- *Private matrikler og parkeringsforhold*
  Enkelte høringssvar har fokus på, at aktivitet og faciliteter i naturnationalparken ikke må være til gene for naboer.

  Bestyrelsen har flere gange drøftet dette forhold og er enige i udgangspunktet. Af samme grund er der placeret p-pladser, hvor Naturstyrelsen ejer arealerne på den anden side af naturnationalparken, og hegnet er trukket tilbage på arealet for at give god plads til vandre- og riderute rundt om naturnationalparken. Bestyrelsen vil fortsat have opmærksomhed på emnet.

<u>Faciliteter:</u>

- *Toilet ved Horneks*
  Flere høringssvar peger på, at toilet ved Horneks bør bevares. Det er foreslået nedlagt i projektbeskrivelsen pga. dårlig funktion.

  Bestyrelsen er enig i, at toilettet skal søges bevaret om muligt.

- *Bålhytte*
  Ét af høringssvarene forslår, at der etableres en bålhytte i naturnationalparken, f.eks. ved Skovhytten, som ville kunne bruges til naturoplevelser og naturformidling f.eks. for børn og unge.

  Bestyrelsen synes, at det er et godt forslag og foreslår, at der etableres en bålhytte eller alternativt et madpakkehus med bålsted, dog gerne på anden placering end ved Skovhytten, hvor der allerede er gode faciliteter.

- *Redningsvejen som cykelsti*
  Læsø Kommune har i sit høringssvar skrevet, at der i flere år er pågået et arbejde for at muliggøre forbedring af den gamle redningsvej fra Vesterø til Østerby. I den forbindelse foreslås det, at redningsvejen indenfor naturnationalparken etableres med en mere fast belægning.

  Bestyrelsen vil gerne drøfte en forbindelse igennem naturnationalparken, såfremt planer om at realisere en cykelsti langs kysten fra Vesterø til Østerby på et tidspunkt realiseres.

- *P-plads ved Hornekssøen inkl. formidling*
  I et høringssvar foreslås frahegnet p-plads ved Hornekssøen bevaret.

  Bestyrelsen finder, at der med de to p-pladser ved hhv. Horneks og Foldgårdsøen er p-pladser nok tæt på Hornekssøen, hvorfor nedlæggelse af frahegnet p-plads ved Hornekssøen kan fastholdes.

Bestyrelsen håber, at vores konkrete bidrag og forslag vil blive imødekommet ved den endelige revision af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Læsø Klitplantage.

Venlig hilsen

Finn Mikkelsen, formand
Bestyrelsen for Naturnationalpark Læsø Klitplantage